

Шахрай В. М., завідувач лабораторії виховання в сім'ї та закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, доцент

Готовність вчителя як важлива педагогічна умова формування цінності життя в підлітків

У статті наголошено на необхідності формування цінності життя в підлітків в сучасній соціокультурній ситуації. Зазначено, що однією з педагогічних умов забезпечення цього процесу є належна теоретико-методична готовність педагогів.

Аналіз проведеного емпіричного дослідження вказує на доцільність підвищення рівня готовності вчителя до формування цінності життя в сучасних підлітків, що передбачає належне усвідомлення педагогами важливості проблеми формування цінності життя в сучасних підлітків, удосконалення форм, методів, засобів виховного процесу зі школярами, сприяння вчителів покращенню педагогічної культури батьків.

Ключові слова: цінність життя, готовність учителя, виховання, підлітки, співпраця, батьки.

Постановка проблеми. У сучасний період розвитку суспільства надзвичайно важливою є проблема залучення юного покоління до цінностей, що забезпечувало б культурну спадкоємність і розвиток соціуму й окремої людини. Водночас у наукових працях визначаються негативні явища у світогляді сучасної молоді, породжені суспільством споживання (занурення свідомості індивіда в потік постійного задоволення бажань, у якому немає місця цінностям; визначення життєвого успіху людини не тим, скільки вона зробила і виробила, а тим, скільки вона спожила тощо) [8]. Наслідком зазначеного є звуження ціннісного поля молоді людини, у якому знижується роль такої цінності, як цінність життя.

Знецінення життя в сучасних підлітків проявляється у зростанні агресивності, неналежному ставленні до власного здоров'я, проявах суїцидальної поведінки тощо. Тому надзвичайно важливо формувати цінність життя в підлітків, що зазначено в концепції Нової української школи, зокрема наголошено на необхідності формування в учнів ціннісних ставлень і суджень, "які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії з суспільством" [7, с. 19].

На основі проведеного нами дослідження з визначення стану сформованості цінності життя в підлітків виявлено, що незначна кількість підлітків має високий (духовно-творчий) рівень сформованості вказаної цінності. Для багатьох дітей підліткового віку характерним є занижене усвідомлення відповідальності за власне життя й життя інших людей, необхідності наповнення життя творчими заняттями, потреби розбудови життя на засадах духовності, віри, оптимізму [11]. Отже, формування цінності життя в підлітків є однією з найважливіших виховних проблем, вирішення якої значною мірою залежить від готовності вчителя спрямовувати своїх вихованців до життєдіяльності на основі вказаної цінності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідники (Л. Баєва, С. Кримський, В. Сагатовський, Л. Сохань та інші) [1; 8; 9] вказують на небезпеку знецінення життя в нинішній суспільний період, зростання ризиків для повноцінного буття сучасної людини. Л. Баєва [1] називає основні причини такого явища в умовах масового суспільства, у якому стають нормою відстороненість і холодність у відносинах між людьми. По-перше, наповненість і глибина справжнього існування для сучасної людини пов'язана із задоволенням потреб, які значно зростають, що не приводить до істинної радості й позитивної оцінки сьогодення та, водночас, зменшує якість спілкування, можливість творчого вираження, значення любові, наповнення життя сенсом, що призводить до його утилітарно-

функціонального тлумачення. Друга причина зниження цінності життя в сучасну епоху пов'язана з новим ставленням до смерті. Переживання людством масових вбивств, повсякденність насильства, культ смерті в мистецтві стали основою байдужості до смерті іншого – найважливішого чинника, завдяки якому людина осмислює цінність життя в цілому.

Питання формування цінності життя в підлітків порушено у працях І. Бега (духовні цінності як основа життєдіяльності особистості), Л. Гончар (форми і методи формування цінності життя в молодших підлітків), Р. Малиношевського (цінність життя у світогляді старших підлітків), Л. Канішевської (безпека життя як складник цінності життя старших підлітків), В. Шахрай (теоретичне підґрунтя формування цінності життя в підлітків) та інших учених [2; 3; 4; 5; 10].

Водночас постає необхідність обґрунтування педагогічних умов формування цінності життя в підлітків. **Педагогічні умови формування цінності життя у школярів розуміємо як створення таких обставин життєдіяльності дітей підліткового віку, які б забезпечили високу сформованість у них зазначеної інтегративної якості.** Однією з педагогічних умов вважаємо належну теоретико-методичну готовність учителя до здійснення такого процесу. Це й зумовило **мету** статті – визначення стану та складників готовності вчителя до формування цінності життя в дітей підліткового віку.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення зазначеної мети нами було організовано опитування вчителів (на основі авторської анкети), що спрямовувалось на з'ясування такого: рівня осмислення педагогами закладів загальної середньої освіти ролі виховної діяльності, значущості в ній проблеми цінності життя особистості, форм, методів формування цієї цінності в підлітків, розуміння необхідності співпраці в цьому процесі вчителів і батьків тощо. До опитування було залучено 110 учителів експериментальних закладів загальної середньої освіти та педагогів, слухачів курсів підвищення фахової кваліфікації КНЗ КОР "Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів".

Ступінь осмислення педагогами значущості виховання в освітньому процесі визначався за допомогою запитання "Яка функція вчителя, на Ваш погляд, є провідною?", на яке 40% опитаних відповіли, що навчальна, 25% – соціалізаційна, 23% – виховна. Такі дані свідчать про усвідомлення значною частиною педагогічних працівників важливості виховання школярів й належної підготовки вихованців до ефективної взаємодії із соціальним простором.

На пропозицію визначити основне завдання, яке постає перед сучасними педагогами як вихователями молодого покоління, респонденти-вчителі відповіли таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

Провідні виховні завдання сучасних педагогів

Ранг завдання	Зміст завдання	% відповідей
1	Формування соціальної компетентності	40,5
2	Формування морально-духовних якостей	28,8
3	Формування цінності життя	20,2
4	Формування громадянської культури	6,2

5	Розвиток естетичних смаків, уподобань, інтересів	3,2
6	Варіант педагога	1,1

Як бачимо, лише 5-а частина опитаних учителів визначає провідним виховним завданням формування цінності життя.

Важливим у контексті нашого дослідження було з'ясування того, як педагоги закладів загальної освіти розуміють сутність поняття "цінність життя". Серед запропонованих варіантів тлумачення сутності цього поняття респондентами було обрано такі: відчуття сенсу життя (для чого людина живе) – 24,4% одиниць вибору; повнота життя (насиченість його різноманітними заняттями, інтересами) – 19,4%; безпека життя (уникнення ризиків для біологічного функціонування) – 18,4%; належне здоров'я – 12,6%; соціальне благополуччя (матеріальне забезпечення, толерантні взаємини з людьми) – 10,0%; життєвий оптимізм (віра в майбутнє) – 7,6%; життя на духовно-моральних засадах, у гідності – 4,2%; відчуття радості та щастя – 3,4%. Можемо констатувати, що педагоги в основному правильно визначають поняття "цінність життя". Водночас хочемо звернути увагу на певну недооцінку вчителями таких вагомих складових життя, як його здійснення на засадах духовності, моральності, гідності та досягнення в житті щастя й радості. Це може бути відбитком тієї реальності, що українці за міжнародним індексом щастя посідають одне з найнижчих місць у світі (у 2018 році – 138 місце зі 156).

Результати відповіді на запитання "Наскільки необхідним є формування цінності життя в сучасних підлітків?" були такими: 90% педагогів-респондентів стверджують, що таке виховне спрямування є "вкрай необхідним", 8% – "необхідним", а 2% визначили його "необхідним певною мірою". Отже, учителі усвідомлюють значущість цієї проблеми у виховній діяльності.

Якими педагогічні працівники бачать чинники, що зумовлюють необхідність формування цінності життя в підлітків? Із запропонованих варіантів педагоги віддають перевагу "недостатньому усвідомленню молодою людиною ризиків (соціальних, фізичних тощо)" (35,4% виборів) та "потребам власного саморозвитку, самореалізації, самоствердження" (30,2%). Далі виокремлено "напруженість соціально-психологічних взаємин" (16,7%), "технологічний тиск на людину, насамперед молоду" (10,4%). Водночас варіант "вимоги до людини в контексті розвитку гуманного суспільства" не дістав належної підтримки педагогів (7,3%). Також прикро, що самостійно педагоги не назвали жодного процесу чи явища, що спричинюють доцільність формування цінності життя в підлітків.

Співпраця школи й сім'ї у вихованні підлітків, зокрема у формуванні в них цінності життя, значною мірою визначається оцінкою педагогами виховної спроможності батьків та їхньої ролі в різнобічному розвитку дітей. На запитання "Якою є роль сучасної сім'ї у формуванні цінності життя в підлітків?" учителі дали такі відповіді: "дуже вагома" – 80% опитаних, "вагома" – 20%. Отже, педагоги усвідомлюють, що в основі результативності виховного процесу школи – тісна взаємодія із сім'єю. Водночас виховний потенціал сучасної сім'ї педагогічні працівники оцінюють не досить високо. Лише 7,3% вчителів, які взяли участь в опитуванні, називають виховний потенціал сучасної сім'ї "дуже високим", 23,6% вважають його "високим", а 69,1% – "невисоким". Виходячи з такої оцінки виховної здатності сім'ї, більшість педагогів на запитання, чи задоволені вони рівнем співпраці з батьками, відповідає, що задоволені "певною мірою" (84% респондентів). При цьому задоволені співпрацею із сім'єю 10,7% учителів, а 5,3% – не задоволені.

Логічним було з'ясувати думку педагогів щодо способів покращення взаємодії школи й батьків. Вони, на думку освітян (які сформулювали думку), є такими: посилити участь батьків в освітньому процесі

школи, у різноманітних шкільних заходах; підвищити авторитет вчителя та покращити умови для навчання дітей; підняти рівень відповідальності батьків за виховання власних дітей, зокрема на законодавчому рівні; проводити навчання батьків і надавати їм психологічну допомогу й підтримку. Отримані дані відображаємо в табл. 2.

Таблиця 2

Способи вдосконалення співпраці школи й батьків

Рейтинг позиції педагогів	Зміст позиції педагогів (визначення способу)	% відповідей
1	Посилення участі батьків в освітньому процесі школи	36,1
2	Зміцнення авторитету вчителя	29,1
3	Підвищення рівня відповідальності батьків за дітей	19,5
4	Сприяння педагогів зростанню педагогічної культури батьків	15,3

Варто зазначити, що значна частина відповідей педагогів є неконкретною, розпливчастою, наприклад: "покращувати взаєморозуміння вчителів і батьків", "більше приділяти уваги батькам і дітям", "узгодити вимоги школи до батьків і батьків до школи". Проте близько 35% опитаних педагогів запропонувати способи підвищення співпраці школи й сім'ї взагалі не змогли. Можемо зробити висновок, що близько 50% учителів покращення взаємин школи та сім'ї бачить насамперед у державній політиці, спрямованій на зміцнення авторитетності педагогічної праці, що може сприяти усвідомленню її важливості батьками, та в заходах, зокрема законодавчих, що посилюватимуть відповідальність батьків за виховання власних дітей. Отже, вагомої ролі власне педагогів у покращенні співпраці з батьками вихованців вони належною мірою не усвідомлюють.

Найбільш поширеними формами співпраці з батьками, які застосовують учителі у процесі виховання підлітків, є бесіди, включаючи індивідуальні (їх зазначили близько 70% педагогів), проведення батьківських зборів, тренінгів, консультацій; значно меншою мірою застосовуваними є анкетування, круглі столи, конференції, сімейні (родинні) свята, відвідування дітей і батьків вдома. Окремі педагоги вказали на такі форми співпраці з сім'ями, як лекції для батьків, розгляд із ними педагогічних ситуацій, інформування батьків за допомогою соціальних мереж, організацію культурно-просвітницьких заходів. Водночас 7,2% педагогів не назвали форм роботи з батьками, що застосовуються в їхній професійній діяльності.

Педагогам також було запропоновано вказати на ефективні, на їх думку, форми, методи, засоби виховної роботи з підлітками з метою формування в них цінності життя. Понад 25% опитаних цього зробити не змогли. Найбільшу роль у зазначеному процесі педагоги надають таким формам роботи, як тренінгам і бесідам, насамперед щодо важливих для підлітків проблем. Також респонденти вважають значущими зустрічі з цікавими людьми, зокрема з учасниками військових дій, письменниками, спортсменами, перегляд фільмів, відеороликів та їх обговорення, організацію конкретних справ, пошукової роботи, які є цікавими та реально потрібними для дітей, залучення підлітків до занять спортом, відвідування виставок, екскурсій, походів, квестів тощо. Вважаємо, що

пропонований педагогами набір способів формування цінності життя в підлітків є доволі широким, проте змістовно ними не конкретизований.

На запитання "Чи потребуєте Ви науково-методичної допомоги у процесі формування у підлітків цінності життя?" 18% опитаних відповіли, що потребують такої допомоги. Водночас 80% учителів зазначили, що науково-методичної допомоги вони потребують певною мірою, а 2% респондентів вказали, що не мають потреби в науково-методичній допомозі. Отже, переважна більшість педагогів впевнена в наявності в них змістово-методичних ресурсів для формування цінності життя у школярів, хоча результати виховної діяльності не завжди це підтверджують.

Формування цінності життя в дітей, складовою якої є відчуття щастя та прагнення його досягти, значною мірою залежить від наявності такого відчуття у вихователя. Тому педагогам було поставлене запитання "Чи вважаєте себе щасливою людиною?". Відповіді респондентів свідчать, що 54% вчителів вважають себе щасливими, 25% є щасливими "певною мірою". Проте 21% учителів не змогли відповісти, можливо тому, що вважають себе нещасливими.

Педагогам також було запропоновано продовжити речення: "Цінність життя для мене – це ...". В особистісному вимірі цінність життя педагогів виявилася дуже різноаспектною. Це й дотримання норм і правил у суспільстві, усвідомлення свого обов'язку перед учнями, вчинки, що зробили цей світ кращим, толерантні взаємини з людьми, упевненість у майбутньому, насиченість життя різноманітними інтересами, задоволення від професійної діяльності, життя без принижень та в безпеці тощо. Найбільше педагоги цінують у власному житті здоров'я своє та близьких, можливість самореалізації, наявність щасливої родини. Наведемо приклади найбільш цікавих, на нашу думку, висловлень респондентів щодо цінності власного життя: цінність полягає в "тому, що воно унікальне й неповторне, у тому, що воно скінченне й таке коротке"; "розуміння того, що за життя позаду не соромно, а попереду так багато нового"; "усвідомлення того, що кожне життя унікальне й варте збереження". Водночас варто зазначити, що близько 15% опитаних педагогів не висловили позиції щодо цінності власного життя.

Зазначене опитування, бесіди із вчителями, аналіз тематик педагогічних рад, методичних семінарів, виступів на цих заходах педагогічних працівників свідчать про те, що проблему формування цінності життя в підлітків як цілісного феномена ще не усвідомлено педагогічною спільнотою на належному рівні. Це можна пояснити тим, що виховний процес у закладах освіти базується на акцентуванні його певних сторін (формування здорового способу життя, профілактика суїцидальної поведінки дітей, попередження випадків булінгу тощо). Водночас, вважаємо, потрібно доносити до вихованців красу реального життя, його безмежні можливості, спрямовувати учнів до позитивного сприйняття навколишнього світу, у якому є потенціал для оптимальної самореалізації й саморозвитку.

Отже, у сучасності наявна потреба підвищувати ступінь готовності педагогів до формування цінності життя у школярі, насамперед у співпраці з сім'єю. Таку **готовність визначаємо як сукупність знань із проблеми цінності життя особистості, умінь організації виховної роботи з дітьми з метою формування в них цінності життя, педагогічної спрямованості до допомоги вихованцям для їхньої всебічної реалізації в життєдіяльності, зокрема на основі взаємодії школи з батьками.**

Ураховуючи погляди А. Мудрика [6], вважаємо, що готовність до процесу формування цінності життя в підлітків має ґрунтуватися на таких **принципах**:

- гуманізму (спрямування дітей педагогами до засвоєння вищих цінностей, здійснення виховного процесу на ґрунті глибокої віри в дитину, її здібності, здатності до морального й духовного розвитку);

- природовідповідності (формування причетності дітей до природного й соціального світу, урахування вікових психологічних особливостей підлітків, їх біологічних ресурсів);
- культуровідповідності (залучення вихованців до пластів культури народу, суспільства, світу в цілому, урахування сучасної соціокультурної ситуації та соціокультурних потреб підлітків);
- життєтворчості (спрямування дітей до пізнання себе та проектування власного життя, визначення основних життєвих цілей, наповнення життя різними видами активності);
- зв'язку з життям (урахування реальних життєвих ситуацій, у які потенційно можуть потрапити вихованці, розвиток компетентностей для розв'язання важливих для підлітків проблем);
- концентрації на розвитку особистості (допомога дітям у становленні, збагаченні й удосконаленні їхньої людської сутності, у створенні умов для розвитку особистості, виходячи із пріоритету особи перед групою й колективом);
- діалогічності (побудова виховного процесу на взаємодії вихователів і вихованців, змістом якої є обмін цінностями, а також спільне продукування цінностей у життєдіяльності колективу вихованців);
- незавершеності виховання (визнання того, що в кожній дитині є щось незавершене, яке дає дитині потенційну можливість зміни та самозміни).

На нашу думку, готовність педагога до формування цінності життя в підлітків включає три **основні компоненти**.

1. Усвідомлення педагогами важливості проблеми формування цінності життя в підлітків, осмислення її у просторі взаємин "особистість – особистість" на рівні групи, громади, суспільства загалом. Надзвичайно важливим є розуміння вчителями своєї відповідальності як вихователів молодого покоління, які впливають передусім прикладом власної поведінки. Переконані, що проблема цінності життя має відображатися не тільки в різних формах позаурочної роботи, а й на уроках, насамперед літератури, історії, мистецтва тощо, розкриваючи учням барви життя.
2. Удосконалення форм, методів, засобів виховного процесу з підлітками, застосування як традиційних, так й інноваційних форм, що базуються на ідеях гуманістичної педагогіки та, водночас, цікавих для сучасних дітей, таких, які позитивно сприймаються ними. Особливу увагу варто приділити заняттям (зустрічам) із підлітками, що мають елементи дискусій, диспутів, сократівських бесід, сприяючи розвитку в школярів критичного, рефлексивного, водночас піклувального мислення щодо себе й навколишнього світу.
3. Сприяння педагогів підвищенню педагогічної культури батьків, сприйняття їх як партнерів у виховному процесі, оскільки без належної взаємодії школи й сім'ї суспільний запит на становлення духовно та соціально зрілої особистості, яка цінує власне життя й життя інших, зреалізувати буде неможливо. Особлива місія у психолого-педагогічній просвіті батьків покладається на класних керівників, які найкраще знають проблеми, складнощі, можливості сімей вихованців. Важливою також є роль шкільного психолога. Усвідомленню важливості взаємодії з батьками допоможуть твори відомих педагогів А. Макаренка, В. Сухомлинського, І. Беха та інших. Особливу увагу радимо звернути на творчість В. Сухомлинського, який глибоко розкрив роль сім'ї у формуванні щасливої особистості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі емпіричного дослідження щодо осмислення педагогами проблеми формування цінності життя в підлітків та виховних інструментів її

вирішення з'ясовано, що оптимальна організація цього процесу передбачає підвищення теоретико-методичної готовності вчителів, яка включає належне усвідомлення педагогами значимості проблеми, відповідний рівень обізнаності в ній, оволодіння способами ефективної комунікації з вихованцями, розуміння потреб сучасних дітей, здатність організовувати виховний процес на ґрунті суб'єкт-суб'єктного спілкування.

Подальші дослідження автора будуть спрямовані на обґрунтування інших, окрім розглянутої, педагогічних умов формування цінності життя в підлітків, зокрема такої, як удосконалення співпраці школи й сім'ї в цьому процесі.

Список використаних джерел

1. Баева Л. В. Ценностные основания индивидуального бытия : опыт экзистенциальной аксиологии : монография / Л. В. Баева. – М. : Прометей, 2003. – 240 с.
2. Бех І. Д. Компонентна модель сходження зростаючої особистості до духовних цінностей / І. Д. Бех // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – 2017. – Вип. 21. – Кн. 1.– С. 6–20.
3. Гончар Л. В. Методика формування цінності життя у молодших підлітків / Л. В. Гончар // Особистість у просторі виховних інновацій : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України (м. Київ, 19 жовтня 2018 року). – Івано-Франківськ : НАІР, 2018. – С. 88–94.
4. Канішевська Л. В. Формування безпеки життя старших підлітків як наукова проблема / Л. В. Канішевська // Особистість у просторі виховних інновацій : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України (м. Київ, 19 жовтня 2018 року). – Івано-Франківськ : НАІР, 2018. – С. 133–138.
5. Малиношевський Р. В. Цінності життя старших підлітків як проблема педагогічного аналізу / Р. В. Малиношевський // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – 2017. – Випуск 21. – Кн. 2. – С. 20–30.
6. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учебник [для студ. пед. вузов] / А. В. Мудрик. – М. : Академия, 2002. – 200 с.
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – К. : Міністерство освіти і науки України, 2016. – 34 с.
8. Ситаров В. А. Соотношение ценностей и потребностей личности в современном обществе / В. А. Ситаров, Л. В. Романюк // Культура и общество. – 2016. – №4. – С. 124–130.
9. Сохань Л. В. Искусство жизнетворчества. Предназначение. Жизнетворчество. Судьба : социологические очерки, социально-психологические эссе, интервью, глоссарий / Л. В. Сохань. – К. : Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2010. – 576 с.
10. Шахрай В. М. Проблема формування в підлітків цінності життя у взаємодії школи і сім'ї: концептуальні засади дослідження [Електронний ресурс] / В. М. Шахрай // Народна освіта : електронне наук. фахове видання. – 2017. – Випуск 3 (33). – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5045.

11. Шахрай В. М. Стан сформованості цінності життя у підлітків : аналіз результатів дослідження / В. М. Шахрай // Теоретико-методичні засади виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 22. – С. 284–294.

Шахрай В. М. Готовность учителя как важное педагогическое условие формирования ценности жизни у подростков

В статье отмечена необходимость формирования ценности жизни у подростков в современной социокультурной ситуации. Отмечено, что одним из педагогических условий обеспечения этого процесса является надлежащая теоретико-методическая готовность педагогов.

Анализ проведенного эмпирического исследования указывает на целесообразность повышения уровня готовности учителя к формированию ценности жизни в современных подростках, что предусматривает должное осознание педагогами важности проблемы формирования ценности жизни в современных подростках, совершенствование форм, методов, средств воспитательного процесса со школьниками, содействие учителей улучшению педагогической культуры родителей.

Ключевые слова: ценность жизни, готовность учителя, воспитание, подростки, сотрудничество, родители.

Shakhrai, V. M. Teacher's Readiness as an Important Pedagogical Condition for the Formation of Life's Value in Adolescents

The article emphasizes the need for the formation of life's value in modern adolescents, which is conditioned, on the one hand, by negative sociocultural tendencies, and on the other hand, dangerous socio-psychological phenomena in the teenage environment. The appropriate theoretical and methodological teacher's readiness for this process as one of the pedagogical conditions of ensuring the formation of adolescents' value of life has been noted. A questionnaire was conducted in order to identify the components of the teacher's readiness for the formation of adolescent's value of life to clarify: the level of comprehension by teachers of general secondary education institutions the role of educational activity, the significance of value of person's life problem, forms, methods of forming this value in adolescents, the understanding of the cooperation in this process between teachers and parents. The analysis of the empirical study shows that the problem of forming the value of life in schoolchildren as a holistic phenomenon has not been recognized yet by the pedagogical community at the proper level, and therefore there is a need to increase the readiness of the teacher to form the value of life in modern adolescents. This readiness should be based on the following principles of educational activity as humanism, natural accordance, cultural accordance, liveliness, dialogue, etc. The article defines structure components of the teacher's readiness for the formation of the value of life. They are: a proper awareness of the importance of the life's value forming problem in modern adolescents by teachers; the improvement of forms, methods and ways of educational process with adolescents; teacher's promoting in improving the pedagogical culture of parents.

Key words: value of life, readiness of a teacher, education, adolescents, cooperation, parents.